

נושא השיעור: ט"ו בשבט

בהשראת השיר "איך זה להיות עץ?" / דתיה בן דור

שותפה בכתיבה: סיגל רז

גיל התלמידים: כיתות א'-ו'.

אוכלוסיית יעד: חינוך מיוחד: תלמידי כו"ח (כבדי שמיעה וחירשים).

משך הזמן: יחידת הוראה אחת (45 דק') עד שתיים.

שמות היצירות ויוצריהם: "איך זה להיות עץ?" / דתיה בן דור, בחירות מוסיקליות לבחירת המורה.

מטרות השיעור

- לפתח את היכולת התלמידים להביע עצמם בתנועה.
- להכיר את השיר "איך זה להיות עץ" והמושג "האנשה" בשיר תוך התייחסות למעלות האדם ולהערכה עצמית חיובית.
- עידוד ביטוי תנועתי של התלמידים לתנועה מול חוסר תנועה בהשראת מילים מתוך השיר.
- לפתח מודעות לתנועה בחלל.

הנחיות למורה:

השיעור מתבסס על שיר: "איך זה להיות עץ" מאת דתיה בן דור ומופנה להוראת תלמידים כבדי שמיעה וחירשים. ניתן להשתמש במערך בשיעור בודד או לחלקו למספר שיעורים בהם תהא התייחסות הדרגתית גם לטקסט.

במערך זה ניתן בכל שיעור לתת דגש על מיומנות למידה אחרת/נוספת בשילוב התנועה (שפתית, מוסיקלית דימוי וכד'), ולהתייחס לנושאי התיווך המוצגים בהמשך בהתאם למיומנות הלמידה הנבחרת. ניתן להשתמש בכל שלבי המערך או בחלק ממנו, להתייחס לעומק השאלות המוצגות בטקסט ולפרוס את הפעילות המוצגת לאורך מספר שיעורים, בהתאם לגיל ולרמת תפקוד התלמידים.

בעבודה מחולית המשלבת טקסט, קיימת חשיבות רבה בהנגשת הטקסט ויש להתייחס לנושאים הבאים:

- על המורה לעשות פעילות הטרמה לתלמידי כו"ח לתווך ולהנגיש את הטקסט של השיר תוך דגש על מילים ומושגים וכן על המשמעויות השונות שלהן.

- על המורה לשים לב שבשיר יש הרבה אותיות קשות להיגוי ואבחנה "צ", "ז" וכדומה אשר עלולות לשנות את משמעויות המילים.
- מומלץ שהבחירות המוסיקאליות יותאמו לתלמידי כו"ח.
- השיר עלול להפעיל תגובה רגשית אצל תלמידי כו"ח והמורה צריכה להיות מודעת לכך. על כן, יש להיערך בהתאם על ידי ובשיח מכין הנותן תוקף לרגשות ודרכי התמודדות למצבי רגישות או להסתייע באנשי צוות (סייעות.ים מורי שילוב) במהלך השיעור.
- יש לשים לב שהחלל/הכיתה בו מתבצע השיעור מוגשש אקוסטית במידה וקיימת אפשרות כזו.

"איך זה להיות עץ"/דתיה בן דור

פעם שאלתי עץ -
"עץ, איך זה להיות עץ?"
"אתה וודאי מתלוצץ" - אמר העץ.
"לא ולא", אמרתי - "ברצינות גמורה,
זה טוב או רע?"
"רע?" "תמה העץ. "מדוע?"
"ולא אכפת לך שאתה תקוע כל השבוע?"
"אינני תקוע, אני הרי נטוע"
"ולא מתחשק לך לפעמים ללכת לבקר חברים
או לראות מה נשמע במקומות אחרים?"
"אין לי כל צורך לנוד ולנוע.
ציפורים מזמרות לי באופן קבוע
פרפרים לי נושקים, מלטפת הרוח
ולנגד עיני כל האופק פתוח."
"ובלילה כשכולם ישנים - אז מה?"
"בלילה אני מאזין לדממה
ושומע
איך נושמת האדמה
איך פירות מבשילים
איך יורדים הטללים
ובתוך ענפי ישנים גוזלים ואני שומר על שנתם."
"אני אוהב אותך עץ" - אמרתי
והלכתי אל גני
ונטעתי לי עץ מול חלוני.

דגשים להתייחסות עם הטקסט:

- תיווך המילה, פירוש המילה, מילים נרדפות והעשרה שפתית.
- תיווך ופירוש המושג.
- תוכן רגיש

מהלך השיעור/הפעילות:

1. המורה תציג את נושא השיעור: ט"ו בשבט הוא חג לצומח. זהו ראש השנה לאילנות, ובו העצים מחדשים את הפריחה שלהם והפירות מתחילים להבשיל.
2. המורה תקריא את השיר "[איך זה להיות עץ](#)" מאת דתיה בן דור ותתייחס להצגת המושג "האנשה" - התייחסות לחפץ או צומח כאילו הוא איש, אדם.
3. המורה תעודד שיח קבוצתי באמצעות שאלות הקשורות בשיר: מהם יתרונות וחסרונות בלהיות עץ? איזה דמויות מופיעות בשיר? מדוע ילד החליט לנטוע עץ? מה קשר בין השיר לחיינו?
4. המורה תדגיש בשיח את ההבדל בין תקוע לנטוע ותבקש מהתלמידים להסביר ולהדגים את השוני בניהם במילים ובתנועה (בנטיעה יש צמיחה והתפתחות).
5. משחק הפסלים – לעידוד הבחנה תנועתית בין המושגים שלמדו:
 - א. תנועה חופשית לצלילי מוסיקה ובעת עצירתה על התלמידים לעצור תנועתם. בכל פעם תאריך המורה את הזמן שבו התלמידים צריכים להיות בחוסר תנועה (ניתן להשתמש בסימן מוסכם לתנועה ועצירה).
 - ב. תנועה חופשית לצלילי המוסיקה ובעת עצירתה המורה תציין שם של איבר אחד בגוף שיכול להמשיך לנוע/"לנשום"/"לצמוח".
 - ניתן לחילופין לציין בהנחייה מול התלמידים איזה איברים ללא תנועה ואיזה איברים מתנועעים.
6. המורה תחלק את התלמידים לזוגות. אחד מבני הזוג ישכב בשכיבת עובר, ילפף את רגלי בן/בת הזוג וישמש כתומך (גזע העץ) על מנת לאפשר לשני.ה (נוף העץ) לנוע בעד כמה שאפשר באמצעות פלג גוף עליון.
 - ניתן לחלק את הכיתה לשלוש: נוף העץ, גזע ושורשים.
7. דיון ורפלקציה – שאלה אחת לבחירה:
 - ❖ איך זה הרגיש "להיות עץ"? הרגשתם תקועים או נטועים? כיצד היה לכם יותר נעים/נוח לנוע?
 - ❖ האם הבנת משמעויות הטקסט עזרה לכם במציאת תנועה ביתר קלות או שהדבר הקשה עליכם?

קישור/משפט/ דוגמה לפעילות:

❖ "[איך זה להיות עץ?"/"דתיה בן דור](#)" - מילים

❖ "[איך זה להיות עץ?"/"דתיה בן דור](#)" - שיר

היבטים מתכנית הלימודים

ערך: חיבור לטבע ולצומח הארץ ישראלי, חינוך לסבלנות, ביטוי אישי בתנועה.

מעורבות: התלמידים לוקחים חלק פעיל ביצירה אישית וקבוצתית במהלך השיעור

מיומנויות למידה: פרשנות והערכה, חשיבה יצירתית ומסוגלות עצמית.

רכיבי ליבה מהתכנית: ידע גוף וטכניקה, פרשנות והערכה, חברה ותרבות, איכות חיים.

- מערך השיעור מופנה לכלל המינים